

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
Community Participation in the Management of One District, One Quality School
Project Under the Secondary Educational Service Area Office Buriram

มาริษา ผิวคำ
โกวิท วชิรินทรางกูร
ศรีเพ็ญ พลเดช
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Marisa Piwkam
Kovit Vajarintaragoon
Sripen Poldech
Faculty of Education, Buriram Rajabhat University
Email: 670426021036@bru.ac.th

รับบทความ: 22 เมษายน 2569; แก้ไขบทความ 24 พฤษภาคม 2569; ตอรับบทความ: 8 มิถุนายน 2569
Received: April 22, 2026; Revised: May 24, 2026; Accepted: June 8, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ และ 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 293 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกนและใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล และสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ส่วนความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลตามลำดับ สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ครอบคลุมทั้ง 10 ข้อคำถาม รวมทั้งหมด 33 แนวทาง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน; การบริหารจัดการ; โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the current states, desirable states, and priority needs on community participation in the management of the One District One Quality School Project; and 2) guidelines for the priority needs on community participation in the management of the One District One Quality School Project. This study employed a mixed - method research. The samples consisted of 293 school administrators, teachers, and chairpersons of basic education school committees under the Secondary Educational Service Area Office Buriram. They were selected using the Krejcie and Morgan table and stratified random sampling. The target group consisted of seven experts selected by purposive sampling. The research instruments were a questionnaire with a reliability of .90, and semi-structured interview. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Priority Need Index (PNI_{Modified}) and content analysis.

The research findings revealed that the overall current states were at a high level, with the highest mean score in community participation in evaluation. The ideal states were at the highest level in overall mean score in community participation in implementation. The highest priority needs were community participation in implementation, followed by community participation in benefit sharing, community participation in planning, and community participation in evaluation, respectively. The guidelines for addressing the priority needs on community participation in management of the One District One Quality School Project, covered ten aspects, with 33 approaches.

Keywords: Community Participation; Management; One District One Quality School Project

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 และ 7 มีเป้าหมายพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ปลูกฝังจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, หน้า 1) การบริหารการศึกษาเน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีอิสระในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ควบคู่กับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านทักษะ และด้านเจตคติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557, หน้า 56) การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) กำหนดเป้าหมายยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สร้างโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, หน้า 1) โดยงานบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและ

ประเมินผล การนิเทศการศึกษา และการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2557, หน้า 62)

การบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างอิสระ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยแบ่งการบริหารออกเป็นสี่งานหลัก งานบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เน้นพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ งานบริหารงบประมาณมุ่งสร้างความคล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ด้วยการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ จัดหาทรัพยากรและรายได้จากทรัพย์สินหรือกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาที่มีคุณภาพ งานบริหารบุคคลเน้นพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และขวัญกำลังใจ ภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ การสอนและคุณภาพผู้เรียน ส่วนงานบริหารทั่วไปมีบทบาทในการจัดระบบบริหารองค์กร ประสานงาน และอำนวยความสะดวกในการให้บริการการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563, หน้า 3)

โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งหวังพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม อย่างมีความสุขและปลอดภัย ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนา ทั้งโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1,808 โรงเรียน ซึ่งจะดำเนินการคัดเลือกโรงเรียน การขับเคลื่อนโครงการ อย่างเต็มรูปแบบ ด้วยปฏิบัติการนำร่อง ในพื้นที่ปฏิบัติงานจริงโรงเรียนกลุ่ม Fast Track เป็นหนึ่งในนวัตกรรมสำคัญที่จะเป็นพลังสนับสนุนให้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาโรงเรียนเพื่อยกระดับสู่เส้นทางโรงเรียนคุณภาพตามเจตนารมณ์ของโครงการสำคัญของโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567, หน้า 1)

สำหรับการดำเนินงานในระดับพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายนี้ไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการทั่วทั้งจังหวัดบุรีรัมย์ ที่สำคัญ โรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 23 โรงเรียน (ตามจำนวนอำเภอ) จึงถูกคาดหวังให้เป็นเสมือน "ศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอำเภอ" ที่ไม่เพียงแต่มีความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ยังสามารถบ่มเพาะเยาวชนให้รักและเข้าใจในท้องถิ่นของตน นำความรู้ไปพัฒนาพื้นที่ และดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2568, หน้า 12) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพในจังหวัดบุรีรัมย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากจังหวัดนี้มีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการกระจายตัวของประชากร ซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิจัยนี้จะช่วยระบุปัจจัยที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงสำรวจกลไกที่สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในบริบทท้องถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2568, หน้า 5) ผลจากการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดบุรีรัมย์ รวมถึงเป็นแนวทางให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบาย 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ นอกจากนี้ การวิจัยยังจะช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567, หน้า 3)

การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผลจากการวิจัยจะช่วยให้เข้าใจถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ การวิจัยจะช่วยระบุแนวทางในการพัฒนาโครงการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืน เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อการศึกษา หรือการพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567, หน้า 3) ประโยชน์ที่คาดหวังจากการวิจัยนี้คือ การสร้างแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนในจังหวัดบุรีรัมย์และพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงการส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทตัดสินใจ กำหนดทิศทาง และแก้ปัญหาร่วมกัน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิติกาญจน์ อัครกุล (2561, หน้า 226-242) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนคือการที่ชุมชน มีส่วนในการกำหนดแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเน้นว่าการวางแผนต้องให้ชุมชนมีส่วนในการระบุความต้องการและกำหนดกลยุทธ์การเรียนรู้ ขณะที่ สุพัตรา นุตรักษ์ (2562, หน้า 15-30) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนคือ การที่ชุมชนมีส่วนในการกำหนดแผนงาน โดยเน้นว่าการวางแผนต้องให้ชุมชนมีส่วนในการระบุปัญหาและกำหนดกลยุทธ์ การมีส่วนร่วมนี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยและความยั่งยืน นอกจากนี้ นักวิชาการต่างประเทศยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนการวางแผน โดยMohan (2000, pp. 247-268) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนมีความสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมและการเสริมพลัง การให้ชุมชนมีส่วนในการระบุปัญหาและกำหนดแนวทางช่วยให้แผนงานสะท้อนความต้องการที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมนี้ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความยอมรับจากชุมชน สอดคล้องกับ Cornwall (2019, pp. 85-96) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนมีความสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความเท่าเทียม การให้ทุกกลุ่มในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจช่วยให้แผนงานสะท้อนความต้องการที่หลากหลาย การสื่อสารที่ครอบคลุมและการสร้างพื้นที่สำหรับการปรึกษาหารือช่วยให้เกิดความยั่งยืนและความไว้วางใจ การวางแผนที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะการดำเนินการใด ๆ ก็ตามจะประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง ต้องอาศัยพลังและความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ชูติเดช สุวรรณธาดา (2565, หน้า 87) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ หมายถึงการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และลดความขัดแย้ง การสื่อสารที่โปร่งใสและการฝึกอบรมช่วยให้ชุมชนมีพลังในการดำเนินงาน การรวมกลุ่มและการติดตามผลช่วยให้การดำเนินงานยั่งยืน ขณะที่ ชัยณรงค์ แก้วจันทน์ (2566, หน้า 45-60) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการหมายถึงการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสุขภาพ เช่น การจัดการโภชนาการหรือการส่งเสริมสุขภาพ การมีส่วนร่วมนี้รวมถึงการให้ข้อมูล การจัดการกิจกรรม และการตัดสินใจร่วมกัน การสร้างเครือข่ายชุมชนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นักวิชาการต่างประเทศยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ โดย Pretty (2020, pp. 189–198) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ มีความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ช่วยให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มความยั่งยืน การสื่อสารที่โปร่งใสและการฝึกอบรมช่วยให้ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินงาน การรวมกลุ่มและการติดตามผลช่วยให้การดำเนินงานตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและยั่งยืน สอดคล้องกับ White (2021, หน้า 64) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการมีความสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในชุมชน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการตัดสินใจช่วยให้ผลลัพธ์สะท้อนความต้องการที่แท้จริง การสื่อสารที่เปิดกว้างและการให้ข้อมูลช่วยให้ชุมชนมีพลังในการดำเนินงาน การรวมกลุ่มที่หลากหลายและการติดตามผลช่วยให้การดำเนินงานตอบโจทย์และยั่งยืน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยลดความขัดแย้ง และเพิ่มการยอมรับ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ เป็นการที่สมาชิกในชุมชนได้รับผลตอบแทนหรือประโยชน์อันเกิดจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมนี้ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนา เพราะสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนได้รับการยอมรับในคุณค่าและศักดิ์ศรีอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑิตกาญจน์ อัครกุล (2561, หน้า 226-242) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์หมายถึงการที่ชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และเด็ก ได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางสังคมและการศึกษา การสื่อสารที่ครอบคลุมและการฝึกอบรมช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับ การรวมกลุ่มและการติดตามผลช่วยให้ผลประโยชน์มีความยั่งยืนและตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน ขณะที่ สุพัตรา นุตรักษ์ (2562, หน้า 15-30) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์คือการที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเด็ก การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสื่อสารที่ครอบคลุมและการฝึกอบรมผู้นำชุมชนช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงผลประโยชน์ การรวมกลุ่มและการติดตามผลช่วยให้ผลประโยชน์ยั่งยืนและตอบโจทย์ความต้องการ นักวิชาการต่างประเทศยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ โดย Pretty (2020, pp. 189–198) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับประโยชน์มีความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ผลประโยชน์สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การสื่อสารที่โปร่งใสและการ

ฝึกอบรมช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงผลประโยชน์ การรวมกลุ่มช่วยให้การกระจายผลประโยชน์ยั่งยืน สอดคล้องกับ White (2021, หน้า 64) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์มีความสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในชุมชน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยให้ได้รับ การสื่อสารที่เปิดกว้างและการให้ข้อมูลช่วยให้ชุมชนตระหนักถึงผลประโยชน์ การรวมกลุ่มที่หลากหลายและการติดตามผลช่วยให้การกระจายผลประโยชน์ตอบโจทย์และยั่งยืน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยลดความขัดแย้ง

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา นุตรักษ์ (2562, หน้า 15-30) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลหมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาการเด็กปฐมวัย การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้การประเมินผลตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน การใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่ม ช่วยเก็บข้อมูลจากชุมชน การฝึกอบรมผู้นำชุมชนช่วยเพิ่มความสามารถในการประเมิน การสื่อสารที่ครอบคลุมและการรวมกลุ่มช่วยให้ผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ ขณะที่ เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ (2563, หน้า 21-30) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล หมายถึงการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลลัพธ์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้การประเมินผลสะท้อนความต้องการและลดความขัดแย้ง การใช้เวทีประชาคมและการสำรวจทรัพยากรช่วยเก็บข้อมูล การฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรช่วยเพิ่มความสามารถในการประเมิน นักวิชาการต่างประเทศยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล โดย Pretty (2020, pp. 189–198) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล มีความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ช่วยให้ผลการประเมินสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การใช้เวทีระดมสมองช่วยเก็บข้อมูล การฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการเกษตรช่วยเพิ่มความสามารถในการประเมิน การสื่อสารที่โปร่งใสช่วยให้ผลการประเมินยั่งยืน สอดคล้องกับ White (2021, หน้า 64) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลมีความสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในชุมชน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยให้ผลการประเมินน่าเชื่อถือ การใช้เครื่องมือช่วยกำหนดตัวชี้วัด การฝึกอบรมผู้นำชุมชนช่วยเพิ่มความสามารถในการประเมิน การสื่อสารที่เปิดกว้างช่วยให้ผลการประเมินยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของ จิตติกาญจน์ อัครฤกษ์ (2561) สุพัตรา นุตรักษ์ (2562) เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ (2563) เรณูมาศ รักษาแก้ว (2563) ชัยณรงค์ แก้วจำนงค์ (2566) อุบลวรรณ หงส์วิทย์ากร (2567) Wilcox (2018) Cornwall (2019) Pretty (2020) White (2021) World Health Organization (2021) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน
2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. **ประชากร** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 23 โรง จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 90 คน ครู 1,957 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 23 คน รวมจำนวน 1,980 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2568)

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2568 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-610; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) รวมทั้งสิ้น จำนวน 293 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนอย่างง่าย (Multi-stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 23 โรง จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 90 คน ครู 1,957 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 23 คน รวมจำนวน 1,980 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2568)

2.2 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม โดยใช้ร้อยละ 50 โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12 โรง ทั้งหมดเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น การบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

4. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามตามคำนิยามศัพท์เฉพาะ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 40 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4.2 ปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูในสถานศึกษา และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากทั้งหมด 2 โรงเรียน และนำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ (Try-out) มาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) จากค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) หากได้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวมสูงกว่าค่าวิกฤตที่มีค่าตั้งแต่ .306 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า 73) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.33-0.88 และค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค โดยหากได้ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561, หน้า 86) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

5.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยแนบ QR Code และ Link ตอบแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ด้วยการแยก QR Code และ Link จำนวน 1 ชุด / 1 สถานศึกษา จนครบตามจำนวนสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยติดตามทางออนไลน์ ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับแบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ได้ครบทั้ง 293 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีการจัดเรียงความสำคัญและความต้องการจำเป็น PNI Modified

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา การบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ เท่ากับ 0.26 อยู่ในระดับมีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนาไม่เร่งด่วน แต่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.23-0.29 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความ ต้องการ จำเป็น $PNI_{modified}$
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน	3.66	0.48	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด	0.25
2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ	3.64	0.48	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	0.29
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์	3.60	0.49	มาก	4.60	0.48	มากที่สุด	0.28
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล	3.76	0.49	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	0.23
รวมเฉลี่ย	3.67	0.48	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด	0.26

จากตาราง 1 พบว่าสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์

สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจาก

มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ($PNI_{Modified} = 0.29$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ ($PNI_{Modified} = 0.28$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ($PNI_{Modified} = 0.25$) และ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.23$) ตามลำดับ

3. การศึกษาแนวทางแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการครอบคลุมทั้ง 10 ข้อคำถาม ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้งหมด 33 แนวทาง โดยเรียงตามลำดับข้อคำถามแต่ละข้อ ได้ดังนี้ ในข้อคำถามที่ 1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นกระบวนการที่ชุมชนมีบทบาทอย่างแข็งขันในการปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการพัฒนา ได้ทั้งหมด 3 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 2 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมุ่งเน้นให้ชุมชนร่วมในกิจกรรมการตัดสินใจและการจัดการทรัพยากร ได้ทั้งหมด 4 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 3 ชุมชนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทท้องถิ่นที่แท้จริง ได้ทั้งหมด 4 แนวทางในข้อคำถามที่ 4 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในโครงการพัฒนา ได้ทั้งหมด 4 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 5 ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทั้งหมด 4 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 6 สถานศึกษามีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ได้ทั้งหมด 2 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 7 สถานศึกษามีการดำเนินการเน้นการรวมกลุ่มที่หลากหลายจากทุกภาคส่วนในชุมชน ได้ทั้งหมด 3 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 8 สถานศึกษามีการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระยะยาว ได้ทั้งหมด 3 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 9 สถานศึกษามีการดำเนินการช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถของคนในชุมชน ได้ทั้งหมด 3 แนวทาง ในข้อคำถามที่ 10 สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ได้ทั้งหมด 3 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสภาพปัจจุบันรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล สภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร ใจกว้าง (2566, หน้า 112-125) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานตามนโยบายอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระภา มีหาวยหลิม (2565, หน้า 62-75) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Cornwall (2019, pp. 85-96) ที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนช่วยให้แผนงานสะท้อนความต้องการที่หลากหลายและสร้างความยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wilfridus (2023, pp. 79-95) ที่พบว่าความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของชุมชนในบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคาดหวังสูงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ สถาพร ใจกว้าง (2566, หน้า 112-125) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ต้องเน้นการพัฒนาอย่างครอบคลุมทุกมิติ และสอดคล้องกับ Ronna (2025, pp. 21-34) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเข้มข้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่ง ความคาดหวังในระดับมากที่สุดนี้สะท้อนถึงความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ดังที่ Cornwall (2019, pp. 85-96) และ World Health Organization (2021, pp. 115-121) ได้เน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมแบบครอบคลุมช่วยสร้างความยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ความคาดหวังสูงดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Wilcox (2018, pp. 47-52) และ Pretty (2020, pp. 189-198) ที่ระบุว่าการสื่อสารที่โปร่งใส การเสริมพลัง และการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมมีค่าดัชนี PNI Modified เท่ากับ 0.26 อยู่ในระดับต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($PNI_{Modified} = 0.29$) โดยประเด็นที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือ การลดความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($PNI_{Modified} = 0.36$) สอดคล้องกับ Wilcox (2018, pp. 47-52) ที่ระบุว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพของผลลัพธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hassan (2021, pp. 55-62) ที่พบว่าการขาดความโปร่งใส นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจและความขัดแย้งภายในชุมชน ด้านการรับผลประโยชน์ ($PNI_{Modified} = 0.28$) ที่ต้องการพัฒนา คือ การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{Modified} = 0.33$) สอดคล้องกับ Pretty (2020: 77-91) ที่เน้นว่าการติดตามผลช่วยให้ผลประโยชน์มีความยั่งยืน และสอดคล้องกับ Ronna (2025, pp. 21-34) ที่พบว่า โรงเรียนที่มีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างเข้มข้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ด้านการวางแผน ($PNI_{Modified} = 0.25$) ประเด็นสำคัญคือ การให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย ($PNI_{Modified} = 0.31$)

สอดคล้องกับ Cornwall (2019, pp. 85-96) ที่ระบุว่า การวางแผนต้องให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ศรีสุขสำราญ (2565, หน้า 45-60) ที่พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนน้อยที่สุด สุดท้าย ด้านการประเมินผล (PNI_{Modified} = 0.23) ต้องการพัฒนาการสะท้อนผลความต้องการของชุมชน (PNI_{Modified} = 0.32) สอดคล้องกับ World Health Organization (2021: 115-121) ที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผลช่วยให้ผลการประเมินตอบโจทย์ความต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร ใจกว้าง (2566, หน้า 112-125) ที่พบว่าอุปสรรคสำคัญคือการขาดความต่อเนื่องของนโยบาย ซึ่งการประเมินผลที่มีชุมชนมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้โครงการ

2. ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อหาแนวการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการในทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเข้มข้นทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติจริง โดยสนับสนุนทรัพยากร ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นวิทยากรสอนทักษะอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Wilcox (2018, pp. 47-52) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการครอบคลุมการร่วมกิจกรรม การตัดสินใจ และการจัดการทรัพยากร ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรพิศา แซ่ล้อยเลื่อน (2564, หน้า 98-106) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาและการประเมินผลมีระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกระบวนการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทุกขั้นตอน การเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางหลากหลาย โดยนำไปปฏิบัติจริงประมาณ 60-80% สะท้อนถึงความจริงจังในการรับฟังเสียงของชุมชน สอดคล้องกับ Cornwall (2019, pp. 85-96) ที่เน้นความเท่าเทียมและการรวมทุกกลุ่มในชุมชนเพื่อให้แผนงานสะท้อนความต้องการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรงค์ศักดิ์ ภูวธรรม (2563, หน้า 77-78) ที่พบว่าภาวะผู้นำที่เปิดกว้างและเสริมพลังให้ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจสามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมได้มากกว่า การดำเนินงานตอบสนองบริบทชุมชนได้ระดับปานกลางถึงดี (ร้อยละ 60-75) โดยเน้นหลักสูตรท้องถิ่นและทักษะอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Pretty (2020, pp. 189-198) ที่เน้นการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้แผนงานสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุง เช่น ทักษะภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kindu (2022: 125-173) ที่เน้นความท้าทายเรื่องทรัพยากรการสอนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การสื่อสารที่โปร่งใส และตรงไปตรงมาของสถานศึกษาส่งผลต่อความเชื่อมั่นของชุมชน สอดคล้องกับ White (2021, pp. 64) ที่เน้นการสื่อสารเปิดกว้างและการสร้างพื้นที่สำหรับการปรึกษาหารือช่วยสร้างความยั่งยืน และสอดคล้องกับ กาญจนา ศรีสุขสำราญ (2565, หน้า 45-60) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมคือความสัมพันธ์ที่ดีและการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา ความหลากหลายของตัวแทนจากทุกภาคส่วนช่วยให้การตัดสินใจรอบด้านและสมดุล สอดคล้องกับทฤษฎีของ Oakley (2019, pp. 61-72) เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันและการรวมกลุ่ม และสอดคล้องกับ Wilfridus (2023, pp. 79-95) ที่พบว่าความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และครูส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น อัตราการเรียนต่อเพิ่มจากร้อยละ 60-65 เป็นร้อยละ 85-88 และอัตราการออกกลางคันลดลงเกือบหมด สะท้อนถึงความสำเร็จของการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ Ronna (2025, pp. 21-34) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีส่วนร่วมของชุมชนเข้มข้นมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนดีขึ้น และสอดคล้องกับ สภาพ ใจกว้าง (2566: 112-125) ที่ศึกษาการบริหารงานตามโครงการ ในบริบทใกล้เคียงกัน

องค์ความรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ความสำเร็จของโครงการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างครบวงจรใน 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การ ดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยมีการสื่อสารที่โปร่งใส การเปิดรับความคิดเห็นที่ หลากหลาย และการนำข้อเสนอไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น อัตราการ เรียนต่อที่เพิ่มขึ้นและอัตราการออกกลางคันที่ลดลง

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

โมเดลนี้ใช้ วงจรการมีส่วนร่วม 4 ด้าน เป็นกลไกขับเคลื่อน โดยเริ่มจากการที่ชุมชนร่วมวางแผนและ กำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับบุคลากรทางการศึกษา จากนั้นนำแผนไปปฏิบัติผ่าน การบริหารแบบ หุ้นส่วน (Partnership) ที่เน้นความโปร่งใส เปิดรับความเห็นจากทุกภาคส่วน และสื่อสารข้อเท็จจริงอย่าง ตรงไปตรงมา ก่อนปิดวงจรด้วยการติดตามประเมินผลและแบ่งปันความสำเร็จร่วมกันในชุมชน โดย กระบวนการนี้ก่อให้เกิด ปัจจัยหนุนที่เป็นรูปธรรม ทั้งในระดับบุคคล สังคม และองค์กร โดยผลลัพธ์ที่วัดได้คือ

อัตราการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น และอัตราการออกกลางคันของนักเรียนที่ลดลงอย่างชัดเจน สะท้อนว่าเมื่อชุมชนเป็นเจ้าของการศึกษาอย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพย่อมเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พัฒนากลไกลดความขัดแย้งด้วยการสื่อสารที่โปร่งใส และส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองบริบทท้องถิ่น ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับชุมชนมากขึ้น โดยเน้นทักษะที่ขาด และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกแบบ

1.3 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งเสริมตัวแทนทุกภาคส่วนเข้าร่วมการตัดสินใจ และสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน ครู และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการลดความขัดแย้งระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ

2.2 พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับทักษะสมัยใหม่เข้ากับหลักสูตรท้องถิ่น แล้วประเมินผล

2.3 ติดตามผลกระทบระยะยาวของโครงการต่อคุณภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ และความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อประเมินความสำเร็จและปรับปรุงการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กาญจนา ศรีสุขสำราญ. (2565). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเชิงพื้นที่: กรณีศึกษาการวางแผนและการประเมินผล*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระภา มีห้วยหลิม. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร*. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2), 62-75.
- ชัยณรงค์ แก้วจำนงค์. (2567). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันภาวะโภชนาการเกิน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุตติเดช สุวรรณธาดา. (2565). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิตติกาญจน์ อัครกุล. (2561). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและประเมินผล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดำรงศักดิ์ ภูมาธรรม. (2563). *ภาวะผู้นำที่เปิดกว้างกับการเสริมพลังชุมชน*. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 3(2), 77-78.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ตักสิลาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- เพชรพิศา เสง์ลอยเลื่อน. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 10(2), 45–60.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *การพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาพร ใจกว้าง. (2566). *การบริหารงานตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี* [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุพัตรา นุตรักษ์. (2562). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *คู่มือการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2568). *รายงานข้อมูลโรงเรียนในสังกัด ปีการศึกษา 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. เอสดีเพรส.
- เอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ
- Cornwall, A. (2019). Inclusive community planning: Ensuring equity and sustainability. *Participatory Development*, 11(7), 85–96.
- Hassan, A. (2021). Community participation in managing public secondary boarding schools in Morogoro, Tanzania. *Educational Leadership in Africa*, 8(1), 55–62.
- Kindu, T. (2022). Teaching processes and community participation in pre-primary schools. *Early Childhood Education*, 4(3), 125–173.
- Mohan, G., & Stokke, K. (2000). Participatory Development and Empowerment: The Dangers of Localism. *Third World Quarterly*, 21, 247–268.
- Oakley, P. (2019). Community involvement in sustainable development. *Community Development Strategies*, 5(2), 61–72.
- Pretty, J. (2020). The new sustainable practices: Strategies for community-based conservation. *Environmental Conservation*, 47(3), 189–198.
- Ronna, P. (2025). Community engagement in school governance. *Educational Policy and Governance*, 5(2), 21–34.
- White, S. C. (2021). Building trust through community planning. *Community Engagement Dynamics*, 11(3), 64.
- Wilfridus, S. (2023). Exploring the role of community collaboration in enhancing academic achievement. *Community and Education*, 9(4), 79–95.
- World Health Organization. (2021). Community participation in health promotion. *Global Health Strategies*, 2(3), 114–120.